

BAYBURT ÜNİVERSİTESİ

**EĞİTİM
FAKÜLTESİ
DERGİSİ**

MODERN TOPLUMUN YÖNETİM BİÇİMİ İYİ YÖNETİŞİM ÜZERİNE BİR İNCELENME

Hüseyin IZGAR¹

Özet

Günümüzde devlet ile vatandaş arasındaki ilişkiyi daha çok hiyerarşik bir ilişki içinde gören kamu yönetimi anlayışı yerine “yönetişim” kavramı kullanılmaya başlanmıştır. Bu yönetim anlayışı e- devlet kanalıyla hayata geçmektedir. Bu araştırmada okul yöneticilerinin, e- devlet uygulamaları yardımıyla iyi yönetişim algılarının ölçülmesi amaçlanmıştır. Okul yöneticilerinin iyi yönetişim algıları, cinsiyetleri ve görev yaptıkları okul (resmi- özel) değişkenleri açısından incelenmiştir. Araştırmaya, Konya Merkez İlçelerinden 170 okul yöneticisi katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak: Kişisel bilgi formu ve Sirajul Haque Kandhro (2011) tarafından geliştirilen iyi yönetişim ölçeği kullanılmıştır. Ölçek; sorumluluk, şeffaflık, etkililik ve oransallık, hesap verebilirlik, hukuka bağlılık, katılımcılık ve paylaşılan vizyon olmak üzere, yedi alt ölçekten oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçe uyarlaması araştırmacı tarafından yapılmıştır. Verilerin analizinde aritmetik ortalama, standart sapma ve bağımsız t testi yöntemleri kullanılmıştır. Okul yöneticilerinin iyi yönetişim algıları cinsiyetlerine göre; hesap verebilirlik ve katılımcılık alt boyutlarında, kadın yöneticiler lehine, yönettikleri okul (resmi- özel) değişkenine göre; sorumluluk, şeffaflık, hukuka bağlılık ve paylaşılan vizyon alt boyutlarında, resmi okullarda görev yapan okul yöneticileri lehine anlamlı ölçüde farklılık göstermiştir.

Anahtar kelimeler: Okul yöneticisi, iyi yönetişim.

¹ Doç. Dr. Bayburt Üniversitesi, Bayburt Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi. hizgar@bayburt.edu.tr

AN INVESTIGATION ABOUT GOOD GOVERNANCE WHICH IS THE METHOD OF MANAGEMENT IN MODERN SOCIETY

Abstract

Today “governance” concept has begun to be used instead of understanding public management which is accepted as a more hierarchical relationship between state and citizen. This management understanding is implemented to the life through e-government. In this research, it is aimed to measure the school managers’ perceptions about good governance with the aid of their e-governance and its applications. School managers’ perceptions about good governance were investigated according to variables such as their genders and schools (public and private) they served. 170 school managers from Konya Central districts participated in this study. As data collection tools, personal information form and “Scale of Good Governance” developed by Sirajul Haque Kandhro (2011) was used in the study. The scale was adapted to Turkish by researcher. The scale was consisted of totally seven sub-scales; accountability, transparency, efficiency and effectiveness, responsiveness, rule of law, participation and strategic vision. Arithmetic mean, standard deviation and independent t-test methods were used to analyze data. School managers’ perceptions about good governance according to their genders were found significantly differences in favor of women managers for accountability and participation of sub scales. According to the schools (public- private) they manage, it was found significantly differences in favor of school managers who were served in public schools for accountability, transparency, rule of law and strategic vision of subscales.

Keywords: *School manager, good governance*

GİRİŞ

İleri demokrasilerin olmazsa olmaz ilkelerinden birisi katılımcı yönetimdir. Bütün paydaşların katıldığı, özellikle sivil toplum kuruluşlarının (STK) etkin olduğu bir yönetim anlayışı özlenmektedir. Toprak (2013)' a göre; gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin birçoğunda, katılımcı yönetim arayışı sürekli tartışılarak, uygulama ortamına alınmaktadır. Çağın gereklerine göre yeni yönetim teknikleri ve yaklaşımlar geliştirilmektedir. Bu çalışmaların ortak hedefi hizmetlerde verimlilik ve süreklilik kadar, günümüzde demokrasinin temel unsuru olan yerleşiklerin katılımını sağlayabilmektir.

Demokrasi, “halk için halkın yönetimi” ilkesinin rehberliğinde dinamik bir süreci ifade etmektedir. Yönetişim ise, demokrasi ile yakından ilişkilidir ancak, onun nihai bir hedefi değildir. Başka bir ifade ile demokrasi bir form olmak yerine bir işlev iken, yönetişim onun bir modeli olmaktadır (Yıldırım, 2010:34).

Kamu yönetimi, işlevsel anlamda kamu politikaları belirleme ve uygulama, yapısal anlamda ise devletin örgütsel yapısını ifade eder. Kamu, bir ülkedeki halkın bütünü, halk, amme anlamlarına gelirken; kamu yönetimi bu bütünün sevk ve idaresi anlamına gelmektedir (Eryılmaz, 1999:9). Düzenli topluluklarda kamu gücünün örgütlenişini ve işleyişini içerir (Gürsel, 1995:43). Kamu yönetimini oluşturan kuruluşlarla, kuruluşların yaptıkları işler arasında bir ilişki vardır. Yapısal anlamda kamu yönetimi, yasama ve yargı organları dışındaki tüm devlet kuruluşlarını içine alır. Anglo- Amerikan Siyaset teorisi yönetim kavramını, devletin resmi kurumları ve sadece bu kurumların sahip olduğu meşru bir zorlayıcı güç olarak algılamaktadır (Stoker:1998: 17).

Son zamanlarda devlet ile vatandaş arasındaki ilişkiyi daha çok hiyerarşik bir ilişki içinde gören kamu yönetimi anlayışı yerine, kamunun paydaşlar ile birlikte karar verdiği ve kamunun devlet yanında bireye de hesap verdiği bir yönetim anlayışını ifade eden “yönetişim” kavramı ortaya çıkmıştır. Yönetişim kavramı altında kamu yönetimi; daha ucuz, kaliteli, etkin bir hizmet anlayışını ve katılımcı, hesap veren ve saydam bir yönetim anlayışını barındırmaktadır. Başta seçilmişler olmak üzere kamu yöneticilerinden aydınlara kadar pek çok kesim, karşılaşılan sorunların çözümünde iyi yönetişim ilkelerinin kullanılmasını önermektedir. Bunun yanında bireyler ve sivil toplum kuruluşları da kamudan bilgi edinmeye ve hesap sormaya çalışmaktadır. Onlar için de iyi yönetişim, toplum içinde kendilerini daha önemli bir aktör haline getirmede başlıca yöntem olarak gözükmektedir. Bu anlamıyla yönetişim kavramı, yeni bir yönetim sürecine ya da toplumun nasıl yönetileceğine ilişkin yeni bir yönetime atıfta bulunarak yönetimin anlamındaki bir değişmeyi işaret etmektedir (Rhodes: 1996).

“Yönetişim” kavramı, bir tarafın diğer tarafı yönettiği bir ilişkiden, karşılıklı etkileşimlerin öne çıktığı bir ilişkiler bütününe doğru dönüşümü

ifade ediyor. Böylece yönetim; toplumların, faaliyetlerini yönetmek amacıyla kullandıkları politik, ekonomik ve yönetsel iradeyi oluşturuyor. Yurttaşların, grupların ve toplulukların; ortaklaşa karar alma ve uygulamada, çıkarlarını dile getirmede, yükümlülüklerini karşılama ve çatışmaların çözümünde kullandıkları mekanizmaları, süreçleri ve kurumları kapsıyor. Bu anlamda yönetim, toplumsal aktörler arasındaki ve toplumsal aktörlerle kamu yönetimi arasındaki karşılıklı etkileşimin niteliğine işaret etmekte ve “birlikte yönetim” anlamını içermektedir(Toksöz, 2008:3).

İyi yönetim kavramı, İngilizce “Good Governance” karşılığı olarak ilk kez Habitat II Konferansının hazırlık çalışmaları sırasında Türkçemize kazandırılmıştır

1. İyi Yönetişimin Sağladığı Yararlar

- Kamu yönetimini vatandaşa yaklaştırır.
- Kamu yönetimini etkinleştirir.
- Yolsuzlukla mücadeleyi sağlar.
- Yönetime farklı paydaşların görüş bildirerek katılımını sağlar; bu da kararların içeriğini zenginleştirir, uygulanmasındaki etkinliği artırır.
- Demokrasiyi güçlendirir.
- Kurumların meşruluğunu artırır.
- Karar ve işlemlerin açık ve anlaşılır olmasını sağlar.

2. İyi Yönetişimin İlkeleri

İyi yönetişimin ne olduğu, UNDP (1997) (BM Kalkınma Programı) belgesinde ortaya konulmuştur. İyi yönetim, demokratik bir yönetimin kurulması için gerekli tüm ilkeleri içeren yeni bir anlayıştır. Bu belgede iyi yönetişimin temel ilkelerinden söz edilmektedir. Bu ilkeler; sorumluluk, şeffaflık, etkinlik ve oransallık, hesap verebilirlik, katılımcılık hukuka bağlılık ve stratejik vizyon olarak sıralanabilir.

- **Sorumluluk:** Hükümet toplumsal değişimlere hızla cevap verebilecek kapasiteye sahip olmalı ve esnek olmalıdır. Verilen kararların gerek birbirleriyle, gerekse zaman içerisinde uyumlu olması devletin yapacağı düzenlemelerin öngörülebilir olmasını ve vatandaşların güven duyacakları bir ortamda ileriye yönelik gelişim yatırımlarını gerçekleştirmelerini sağlar. Bir politikanın beklenen sonuçlarına ya da amaçlarına aykırı etkilerin oluşmaması olarak tanımlanmaktadır (Kesim ve Petek, 2005).

- **Şeffaflık:** Kamu yetkililerinin karar alma süreçlerini ve kararlarını diğer paydaşlara açık ve paylaşılarak gerçekleştirmesidir. Yönetimde şeffaflık serbest bilgi akışının sağlanması ile mümkün olabilmektedir. Bu ise;

usullerin, kurumların ve bilgilerin, ihtiyacı olanlar için kolaylıkla erişilebilir olması ile gerçekleştirilecektir (Maliye Bak.,2003:VIII).

- **Etkinlik ve oransallık:** Yönetimin aldığı kararların herkese eşit ve eş zamanlı uygulanması ve elde edilmesi beklenen sonuçlar ile gerek kullanılacak kaynaklar, gerekse olumsuz etkilenecek kesimlere olan etkileri arasında makul bir ilişki olması anlamına gelir. Usullerin ve kurumların, kaynakların verimli kullanılmasını sağlayacak sonuçlar üretmeleri gerekmektedir (Maliye Bak., 2003:VIII). Bu ilke, Anayasa hukukunda, sınırlandırmada başvuru aracının sınırlama amacını gerçekleştirmeye elverişli olmasını; bu aracın sınırlama amacı açısından gerekli (zorunlu) olmasını ve araçla amacın ölçsüz bir oran içinde bulunmamasını ifade eder (Kurt, 2004).

- **Hesap verebilirlik:** Kamu yetkililerinin, kamu kaynaklarının nasıl kullanıldığı, bütçelendiği ve raporlandığı konularında sorumlu olması ve gerektiğinde hesap verebilmesidir. Yasama ve yürütme süreçlerinde üstlenilen rollerin daha açık olması, bütün kuruluşların neler yaptığını açıklamak ve eylemlerinin sorumluluğunu taşımak zorunda olduklarını ifade etmektedir(Kesim ve Petek, 2005). İlke bir kurumdaki görevlilerin yetki ve sorumluluklarının kullanılmasına ilişkin olarak, ilgili kişilere karşı cevap verebilir olma, bunlara yönelik eleştiri ve talepleri dikkate alarak bu yönde hareket etme ve bir başarısızlık durumunda sorumluluğu üzerine alma gerekliliğini ortaya koymaktadır (Maliye Bak., 2003:VIII).

- **Hukuka bağlılık:** İlke, kurumların adil olarak oluşturulan yasal çerçeveler içinde hareket etmelerini ve kişilerin de kendi davranışlarına kanunların uygulanabileceğini kabul etmelerini öngörmektedir (Maliye Bak.,2003:VIII). Yönetimin hukuk kuralları içinde kalarak, objektif bilgiye dayalı karar vermesi ve kararların hukuk yolu ile denetlenmesini ifade eder. Hukuk devletinde yasal kaide ve kurallara yöneticiler de dâhil olmak üzere herkesin uyması zorunludur (Eren, 2001:17). Hukuka bağlılık ve saygılı birey, devletin sürdürülebilirliğini, birlikte geçerli kılmaktadırlar (Karaman, 2000:44).

- **Katılımcılık:** Karar alma süreçlerinin hazırlıktan uygulamaya ve oradan da izlemeye kadar olan aşamalarında bireyden başlayarak sivil toplumun ve halkın etkin biçimde sürece dâhil olmasını ifade eder. Katılma hakkı, erkin paylaşımı ve bu anlamda doğrudan demokrasi ve temsili demokrasi arasındaki sınırın sorgulanması demektir (Bort, 2003, 21). Kamu sektörünün aldığı kararların katılımcı bir anlayış ile alınması, kararların o karardan etkilenecekleri kapsayacak düzeyde verilmesi kararların uygulanma olasılığını artırır. Tüm vatandaşların gerek doğrudan gerekse kendilerini temsil eden aracı kurumlar vasıtasıyla karar alma süreçlerine katılmaları gerekmektedir. Vatandaşların aktif katılımı sayesinde, politikalar oluşturulurken farklı çıkarlar arasında uzlaşma sağlanmakta, böylelikle vatandaşlar çıkarlarının ötesinde ortak çıkar için hareket edebilmektedirler (Özer,2006).

- **Stratejik vizyon:** Kamu yönetiminde liderler iyi yönetim ve kalkınma hususunda etkin bir perspektife sahip olmalı ve gelişmeye yönelik

gerekli unsurları belirleyerek bunları sağlamalıdır (Maliye Bak., 2003:VIII). Stratejik vizyonları belirgin olmakla birlikte süreklilik göstermelidir. Vizyon, çalışanlarla yöneticiler tarafından belirlenmeli, buna yönelik hedefler de ulaşılabilir olmalı ve çalışanların bu vizyona inanmaları sağlanmalıdır

İyi yönetim, ülkemizde ulaşılmak istenen kaliteli yaşam hedefinin etkili aracıdır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesinin bireylerin bilgi edinme ve iletişim yeteneklerini de zenginleştirmekte, yönetsel süreçlere katılım açısından yepyeni imkânlar sunarak bu süreci hızlandırmakta, böylece yönetimi eskisinden daha etkin ve uygulanabilir hale getirmektedir.

İyi yönetim toplumsal yaşamda dört düzeyde gerçekleşebilir: 1) Kamu düzeyinde 2) Özel sektör düzeyinde 3) Sivil Toplum Kuruluşları (STK) düzeyinde 4) Bireysel düzeyde.

3. İyi Yönetişim ve E-Devlet

Dünyamızda gerçekleşen hızlı değişim ülkeleri kamu yönetimlerini yeniden yapılandırma ihtiyacı ile karşı karşıya bırakmıştır. Bu bağlamda, halkın politik karar süreçlerine dâhil olmasının en basit ve etkili yolunun da, giderek önem kazanan e- devlet uygulamaları olduğu kabul edilmektedir.

İyi yönetim kavramı, devletin e-devlet olarak yeniden yapılanması sürecinde katılımcılığın artışı, bireylerin bilgi edinebilme olanaklarının artışı, böylece karar alma süreçlerinde söz sahibi olması ve gerektiğinde hesap sorabilme özgürlüğünü ifade etmektedir. E- Devlet, yönetim anlayışının kamu yönetiminde uygulanabilmesi için geleneksel devlet anlayışını dönüştürerek yeni bir yönetim anlayışını ortaya çıkarmada bir araç olarak kullanılmaktadır. E- Devletle ilgili birçok tanım yapılmıştır. Bunlardan bazıları şöyledir: E-devlet aslında geleneksel devletin devamını öngören bir yaklaşım değil; devletin yapısal ve zihinsel olarak dönüşümünü gerekli kılan bir model olarak kabul görmektedir (Şahin, 2008: 53-54). Hükümetlerin, vatandaşlarına internet yoluyla bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak, yönetim odaklı hizmet yerine vatandaş odaklı hizmet sunmalarıdır (Devadoss vd. 2002: 253). E-devlet, genel olarak kamu hizmetlerinin bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla vatandaşlara sunulması olarak tanımlanmaktadır. Ancak bunun yerine getirilebilmesi aynı zamanda devlet iş süreçlerinin de bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılarak gerçekleştirilmesi anlamına gelmektedir. Bu noktada devletin üç farklı hizmet ve iş sürecinden söz edilmektedir. Bunlar, devletin kendi kurumları arasındaki iş ve hizmet süreçleri, devlet ve vatandaş arasındaki iş ve hizmet süreçleri ve devlet ve iş dünyası arasındaki iş ve hizmet süreçleridir (Demirel, 2006). E devlet, tüm kamu bilgi sistemlerinin tek bir merkezden vatandaşların hizmetine sunulması anlamına gelmektedir. E-devlet kurulmasındaki amaç devlet hizmetlerinin vatandaşa en kolay ve en etkin yoldan, kaliteli, hızlı, kesintisiz ve güvenli bir şekilde ulaştırılmasını sağlamaktır.

4. E-devletin, yeni kamu yönetimi anlayışı olarak görülmesi şu yararları sağlayacaktır:

- Kamusal hizmetlerin yaygın ve erişilebilir hale gelmesi,
- Devletin daha şeffaf ve hesap verebilir hale gelmesi,
- Siyasal ve yönetsel yolsuzlukların önlenmesi,
- Devletin daha hızlı ve daha etkin bir şekilde işleyişinin sağlanması,
- Kamu yönetimlerinde üretkenlik ve verimliliğin artması,
- Kamu hizmetlerinin sunumunda iyi yönetim ilkelerinin hayata geçirilmesi (Maraş, 2011).
- Devlet içinden ve dışından bilgilerin düzenli bir şekilde akışını sağlayarak, toplumun demokratikleşmesinde önemli bir rol üstlenmiş olması (Uluşoy ve Karakurt, 2002:138)
- Vatandaşın yönetime katılma oranını artırması (Delibaş ve Akgül, 2010: 119)

Diğer taraftan devletin farklı birimleri arasındaki iletişim sorunu ise bürokratikleşme ve merkezileşmede somutlaşmaktadır. İnternet ise, yarattığı yatay iletişim ortamı ve etkileşimi olanaklı kılması sayesinde, bilgiye erişimi kolaylaştıracak, devleti demokratikleştirecek, yerinden yönetimi olanaklı kılacak, daha saydam ve açık hale getirecek, bürokrasiyi zayıflatacaktır (DPT, 2007: 52-67).

5. Araştırmanın Amacı

İyi yönetişimin ilkelerinin en etkili biçimde uygulandığı alanlardan birisi de kuşkusuz eğitim alanıdır. Okul yöneticileri kurumlarında iyi yönetişimin etkilerini yakından hisseden ve uygulamaların bizzat içinde olan insanlardır. Bu çalışmada okul yöneticilerinin okullarda iyi yönetişim ilkelerinin uygulanması konusundaki düşüncelerini belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşabilmek için şu soruya cevap aranmıştır.

-Okul yöneticilerinin algılarına göre, iyi yönetişim ilkeleri ülke yönetiminde ne ölçüde işlevsel kılınmıştır?

YÖNTEM

1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, okul yöneticilerinin iyi yönetişim ilkelerinin uygulanması konusundaki algılarını belirlemeye dönük ilişkisel tarama modelinde bir çalışmadır. Araştırma kapsamında okul yöneticilerinin iyi yönetişim algıları cinsiyetleri ve görev yaptıkları okulun resmi veya özel okul olmasına göre karşılaştırılarak incelenmiştir.

2. Araştırma Grubu

Araştırmanın evreni 2012- 2013 eğitim-öğretim yılında Konya merkez

Selçuklu, Meram ve Karatay ilçelerine bağlı ilk ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan okul yöneticilerinden oluşmaktadır. 2012-2013 öğretim yılında Mevlana Üniversitesi ve Necmettin Erbakan Üniversitesinde tezli veya tezsiz yüksek lisans yapmakta olan okul yöneticileri araştırma grubunu oluşturmuştur. Ancak yüksek lisans programına kayıtlı bayan yönetici ve özel okullarda görev yapan yönetici sayısı yeterli olmadığından, tabakalı amaçsal örnekleme yöntemi (Büyüköztürk ve diğ., (2011) ile, Konya merkez Meram, Karatay ve Meram ilçelerinde bulunan bayan yöneticilerin ve özel okullarda görev yapan yöneticilerin tümüne ulaşılmaya çalışılmıştır. Mertens (2005)'e göre, bu örnekleme yöntemi araştırmacılar tarafından sıkça kullanılmaktadır. Ancak sınırlılıklarından dolayı sonuçları evrene genellemede dikkatli olunmalıdır. Araştırmaya; 47 bayan 123 erkek 170 okul yöneticisi katılmıştır. Bu yöneticilerin 117'si devlet okulunda, 53'ü özel okulda görev yapmaktadır.

3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada Sirajul Haque Kandhro (2011) tarafından geliştirilen iyi yönetim ölçeği kullanılmıştır. Ölçek; sorumluluk, şeffaflık, etkililik ve oransallık, hesap verebilirlik, hukuka bağlılık, katılımcılık ve paylaşılan vizyon olmak üzere, yedi alt ölçekten oluşmaktadır. Her alt ölçekte her bir ögenin göstergesi olan 4 ifade bulunmaktadır. Ölçek (1 “çok yetersiz”, 2 “yetersiz”, 3 “vasat”, 4 “yeterli” ve 5 “çok yeterli”) olarak derecelenmiş Likert tipi dereceleme ölçeğidir. Alt ölçeklerden alınabilecek en yüksek puan 20, en düşük puan 4'tür. Ölçeğin geçerlik – güvenilirlik çalışmacı araştırmacı tarafından test edilmiş ölçeğin alt boyutlarında Cronbach alfa güvenilirlik katsayıları $\alpha = 0,86$ ile $\alpha = 0,93$ arasında bulunmuştur.

4. Verilerin Analizi

Okul yöneticilerinin iyi yönetim algılarını incelemek üzere toplanan verilerin analizinde aritmetik ortalama, standart sapma ve bağımsız t testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Okul yöneticilerinin iyi yönetim algılarının cinsiyetleri ve görev yaptıkları okulun resmi- özel okul olmasına göre anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediği incelenmiş, sonuçlar aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

1. Resmi ve özel okullarda görev yapan kadın ve erkek okul yöneticilerinin iyi yönetim algıları incelenmiş, sonuçlar tablo1'de verilmiştir.

TABLO 1: Okul Yöneticilerinin Cinsiyetlerine Göre İyi Yönetişim Algıları

	Cinsiyet	N	Art. Ort	Standart Sapma	T	P
Sorumluluk	Kadın	47	14,40	2,337	,278	,781
	Erkek	123	14,28	2,575		
Şeffaflık	Kadın	47	14,02	2,566	,312	,755
	Erkek	123	13,89	2,506		
Etkinlik ve oransallık	Kadın	47	14,38	2,558	-,167	,867
	Erkek	123	14,46	2,503		
Hesap verebilirlik	Kadın	47	16,23	9,342	1,909	,048
	Erkek	123	14,21	4,434		
Hukuka bağlılık	Kadın	47	13,79	2,702	,192	,848
	Erkek	123	10,90	3,754		
Katılımcılık	Kadın	47	13,47	2,653	1,822	,013
	Erkek	123	13,09	4,701		
Paylaşılan vizyon	Kadın	47	14,09	3,202	,272	,786
	Erkek	123	13,96	2,477		

P<0.05

Tablo 1 incelendiğinde kadın ve erkek okul yöneticilerinin sorumluluk, şeffaflık etkililik ve oransallık alt boyutlarında iyi yönetim algılarının yeterli düzeyde olduğu görülmektedir. Her iki grubun puan ortalamaları birbirine çok yakın bulunmuştur.

Hesap verebilirlik alt boyutunda kadın okul yöneticilerinin puan ortalamaları çok yeterli düzeyde bulunurken erkek okul yöneticilerinin puan ortalamaları yeterli düzeyde bulunmuştur. İki grubun puan ortalamaları arasındaki fark kadın okul yöneticileri lehine anlamlı bulunmuştur. Kadın okul yöneticilerinin hesap verebilirlik ilkesinin işlevselliği konusundaki algıları erkek meslektaşlarına göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Adillik ve hukuka bağlılık alt boyutunda kadın yöneticilerin puan ortalaması yeterli düzeyde bulunurken erkek yöneticilerin puan ortalaması orta (vasat) düzeyde bulunmuştur. Her iki grubun puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamakla beraber dikkat çekicidir.

Katılımcılık alt boyutunda kadın ve erkek yöneticilerin puan ortalamaları yeterli düzeyde bulunmuştur. Ancak puan ortalamaları arasındaki fark kadın yöneticiler lehine anlamlı bulunmuştur. Kadın yöneticilerin katılımcılığın sağlandığı konusundaki algıları erkek meslektaşlarına göre anlamlı ölçüde yüksek bulunmuştur.

Paylaşılan vizyon alt boyutunda kadın ve erkek yöneticilerin puan ortalamaları yeterli düzeyde bulunmuştur. Kadın ve erkek okul yöneticilerinin paylaşılan vizyon ilkesinin işlevselliği konusundaki algılarının olumlu olduğu söylenebilir.

2. Resmi okullarda görev yapan okul yöneticileri ile özel okullarda görev yapan okul yöneticilerinin iyi yönetim algıları incelenmiş sonuçlar tablo 2’de verilmiştir.

TABLO 2: Okul Yöneticilerinin Görev Yaptıkları Okulun Resmi ve Özel Olmasına Göre İyi Yönetişim Algıları

	Resmi- Özel	N	Art. Ort	Standart Sapma	T	P
Sorumluluk	Resmi	117	14,58	2,035	2,507	,041
	Özel	53	13,74	3,265		
Şeffaflık	Resmi	117	14,09	2,340	2,249	,021
	Özel	53	12,57	3,859		
Etkinlik ve oransallık	Resmi	117	14,57	2,306	1,060	,291
	Özel	53	14,13	2,916		
Hesap verebilirlik	Resmi	117	14,61	4,377	-,508	,612
	Özel	53	15,13	9,115		
Hukuka bağlılık	Resmi	117	14,18	3,704	1,926	,046
	Özel	53	13,19	2,869		
Katılımcılık	Resmi	117	13,37	2,598	1,253	,212
	Özel	53	12,81	2,856		
Paylaşılan vizyon	Resmi	117	14,33	2,665	2,482	,014
	Özel	53	13,25	2,608		

P<0.05

Tablo 2 incelendiğinde, resmi ve özel okullarda görev yapan okul yöneticilerinin puan ortalamalarının sorumluluk alt boyutunda yeterli düzeyde olduğu görülmektedir. Ancak resmi okullarda görev yapan okul yöneticilerinin algı düzeylerinin özel okullarda görev yapan okul yöneticilerine göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Şeffaflık alt boyutunda resmi okullarda görev yapan okul yöneticilerinin puan ortalamaları yeterli düzeyde iken özel okullarda görev yapan okul yöneticilerinin puan ortalamaları vasat (orta) düzeydedir. Puanların ortalamaları arasındaki bu fark resmi okullarda görev yapan okul yöneticileri lehine anlamlı bulunmuştur. Özel okullarda görev yapan okul yöneticilerinin uygulamaların şeffaflığı konusundaki algıları düşük bulunmuştur.

Etkinlik alt boyutunda her iki grubun puan ortalamaları yeterli düzeyde bulunmuştur. Gerek resmi okullarda görev yapan okul yöneticileri, gerek özel okullarda görev yapan okul yöneticileri iyi yönetim uygulamalarının bu alt boyutta sonuca ulaştığını düşünmektedirler. Hesap verebilirlik alt boyutunda her iki grubun puan ortalamaları yeterli düzeyde bulunmuştur. Ancak diğer alt boyutun aksine bu alt boyutta özel okullarda görev yapan okul yöneticilerinin puan ortalamaları, anlamlı olmamakla beraber, resmi okullarda görev yapan okul yöneticilerinin puan ortalamalarından yüksek bulunmuştur.

Hukuka bağlılık alt boyutunda her iki grubun puan ortalamaları yeterli düzeyde bulunmasına rağmen, resmi okullarda görev yapan okul yöneticilerinin puan ortalamaları anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Resmi okullarda görev yapan okul yöneticilerinin üst yönetimin hukuka bağlılığı konusundaki algıları daha olumludur.

Katılımcılık alt boyutunda her iki grubun puan ortalamaları yeterli düzeyde bulunmuştur. Resmi okullarda görev yapan okul yöneticileri ile özel okullarda görev yapan okul yöneticileri üst yönetimin (hükümetin) katılımcılığı sağladığını düşünmektedir.

Paylaşılan vizyon alt boyutunda her iki grubun puan ortalamaları yeterli düzeyde olmakla beraber, özel okullarda görev yapan okul yöneticilerinin puan ortalamaları anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur. Bu durum özel okullarda çalışan okul yöneticilerinin üst yönetimin benimsemiş olduğu eğitim felsefesi konusunda çok emin olmadıklarını ortaya koymaktadır.

TARTIŞMA VE YORUM

Kadın ve erkek okul yöneticilerinin sorumluluk, şeffaflık etkililik ve oransallık alt boyutlarında iyi yönetim algılarının yeterli düzeyde olması okul yöneticilerinin hükümetin iyi yönetim konusunda başarılı olduğuna inandıklarını göstermektedir. Milli Eğitim Bakanlığı kurmuş olduğu bilgisayar ağı ile bütün okullara ulaşabilmekte ve bütün işler elektronik ortamda yürütülmektedir. Elde edilen bu sonuç okul yöneticilerinin okullarındaki uygulamalardan memnun olduklarının göstergesi kabul edilebilir.

Hesap verebilirlik alt boyutunda kadın okul yöneticilerinin puan ortalamalarının çok yeterli düzeyde ve erkek okul yöneticilerinin puan ortalamalarından anlamlı ölçüde yüksek bulunması, kadın yöneticilerin kadın haklarına verilen önemden etkilendikleri biçiminde yorumlanabilir. Bu sonuca dayanarak kadın yöneticilerin üst yönetime olan inancının daha yüksek olduğu söylenebilir. Hukuka bağlılık alt boyutunda erkek yöneticilerin puan ortalamalarının scalada en düşük puanı alması dikkat çekicidir. Bu sonuç erkek okul yöneticilerinin üst yönetimin hukuka bağlılığı konusunda kararsız olduğu biçimde yorumlanabilir. Kadın yöneticilerin puan ortalamalarının yeterli düzeyde olması, onların bu alt boyutta da üst yönetime inançlarının yüksek olduğunu göstermektedir.

Katılımcılık alt boyutunda kadın yöneticilerin puan ortalamaları anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bu durum kadın yöneticilerin hükümetin kadınlara verdiği önemden etkilenmiş olabileceklerini düşündürmektedir. Kadın yöneticilerin üst yönetime inancı tamdır.

Paylaşılan vizyon alt boyutunda kadın ve erkek yöneticilerin puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmamasına karşın kadın yöneticilerin puan ortalamalarının daha yüksek çıkması Milli Eğitimde uygulanan resmi politikanın kadın yöneticiler tarafından daha çok desteklendiğini göstermektedir. Bu durumun kadın yöneticilerin değişimi daha kolay kabullendikleri ve destekledikleri biçiminde yorumlanabilir.

Kadın yöneticilerin puan ortalamalarının erkek yöneticilerden yüksek çıkması Hükümetin, başta 20 Mart 2012 tarihinde 28239 sayılı resmi gazetede yayımlanan “Ailenin Korunması ve Kadına Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” olmak üzere, 2004 yılından buyana kadınlar lehine yaptığı iyileştirme çalışmalarından (kadınlara karşı pozitif ayrımcılık, kadın ve çocuk haklarının korunması, kadın sığınma evlerini oluşturulması, töre cinayetlerine karşı alınan önlemler vb.) etkilenmiş olabileceklerini düşündürmektedir.

Sorumluluk alt boyutunda resmi ve özel okullarda görev yapan okul yöneticilerinin puan ortalamaları yeterli düzeyde bulunmuştur. Ancak Puan ortalamaları arasındaki fark resmi okullarda görev yapan yöneticiler lehine anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bu durum resmi okullarda görev yapan yöneticilerin üst yönetimin kararlarına daha çok güvenmeleri ile açıklanabilir. Özel okullarda görev yapan yöneticilerin puan ortalamalarının anlamlı ölçüde düşük olması, özel okulların üst yönetimden farklı beklentiler içinde olabileceklerini düşündürmektedir.

Şeffaflık alt boyutunda resmi okullarda görev yapan okul yöneticilerinin puan ortalamalarının yeterli düzeyde olmasına karşın özel okullarda görev yapan okul yöneticilerinin puan ortalamalarının vasat (orta) düzeyde olması ve puan ortalamaları arasındaki farkın özel okullarda çalışan yöneticiler aleyhine anlamlı olması üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur. Bu sonuç özel okullarda görev yapan okul yöneticilerinin üst yönetimin şeffaflığı konusunda kuşku olduklarını ortaya koymaktadır.

Etkinlik alt boyutunda her iki grubun puan ortalamalarının yeterli düzeyde bulunması, her iki grubun da üst yönetimin aldığı kararları uygulama konusunda kararlı olduğuna inandıklarını ortaya koymaktadır. Bu durum Milli Eğitim ile ilgili kararların uygulanması konusunda üst yönetimin hassas davranmış olması ile açıklanabilir. Milli Eğitim Bakanlığında alınan kararların uygulanması hususunda taviz verilmemiştir.

Hesap verebilirlik alt boyutunda her iki grubun puan ortalamaları yeterli düzeyde bulunmuştur. Ancak diğer altı alt boyutun aksine bu alt boyutta özel okullarda görev yapan okul yöneticilerinin puan ortalamaları, anlamlı olmamakla beraber, resmi okullarda görev yapan okul yöneticilerinin puan ortalamalarından yüksek bulunmuştur. Puan ortalamaları, özel okulda görev yapan okul yöneticilerinin hesap verebilirlik konusundaki algılarının bir hayli

yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum üst yönetimin (hükümetin) özel eğitim kurumlarını desteklemesi ve bu konudaki kararlarının tutarlı olması ile açıklanabilir.

Hukuka bağlılık alt boyutunda her iki grubun puan ortalamaları yeterli düzeyde bulunmasına rağmen, resmi okullarda görev yapan okul yöneticilerinin puan ortalamaları anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bu sonuç bir önceki alt boyutla çelişmektedir. Hesap verebilirlik alt boyutunda yüksek düzeyde bir güven ortaya koyan özel okul yöneticilerinin hukuka bağlılık alt boyutunda resmi okullarda görev yapan okul yöneticilerinden anlamlı ölçüde düşük puan almaları onların üst yönetimin hukukun üstünlüğü konusundaki samimiyetlerinden çok emin olmadıklarını düşündürmektedir.

Katılımcılık alt boyutunda her iki grubun puan ortalamaları yeterli düzeyde bulunmuştur. Resmi okullarda görev yapan okul yöneticileri ile özel okullarda görev yapan okul yöneticileri üst yönetimin (hükümetin) katılımcılığı sağladığını düşünmektedir. Bu durum okul yöneticilerinin, üst yönetimin Milli Eğitimle ilgili kararlarda okul yöneticilerinin öneri ve isteklerini dikkate aldığına inanmaları ile açıklanabilir. Okul yöneticileri hükümetin demokratik bir yönetim tarzını benimsediğine ve katılımcılığı sağladığına inanmaktadırlar.

Paylaşılan vizyon alt boyutunda her iki grubun puan ortalamaları yeterli düzeyde olmakla beraber, özel okullarda çalışan okul yöneticilerinin puan ortalamaları anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur. Bu durum özel okullarda çalışan okul yöneticilerinin üst yönetimin benimsemiş olduğu eğitim felsefesini onaylamadıklarını düşündürmektedir. Milli Eğitimin Uzak amaçlarında ortaya konan vizyonun (METK, Madde: 2) değişmesi gerektiğini düşünüyor olabilirler. Hâlbuki üst yönetim bu vizyonu benimsemektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonuçları kadın yöneticilerin iyi yönetim algıları, bütün alt boyutlarda, erkek yöneticilerin iyi yönetim algılarından yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bu sonuçlar kadın yöneticilerin üst yönetime daha çok inandıklarını ve güvendiklerini ortaya koymaktadır. Son on yılda bütün kurumlarda olduğu gibi Milli Eğitim Bakanlığında da kadın yönetici sayısı gittikçe yükselen bir seyir izlemiştir (4 Mayıs 2009 tarihinde merkez, taşra ve okul/kurumlardaki kadın yönetici sayısının 5 bin 298 iken, bugün sayının 8 bin 779'a yükselmiştir). Diğer yandan son on yılda kadınlar lehine yapılan yasal değişiklikler kadınları bir hayli rahatlatmıştır. Bu uygulamaların kadın yöneticileri daha çok etkilediği düşünülebilir.

Diğer yandan özel okullarda görev yapan okul yöneticilerinin, hesap verebilirlik alt boyutu hariç, bütün alt boyutlarda daha düşük puan almış olmaları, onların kendilerini güvende hissetmemeleri ile açıklanabilir. Yasal düzenlemeler (ömür boyu istihdam gibi) devlet okullarında çalışmayı daha avantajlı bir konuma getirmiştir. Bu durum “en iyi işveren devlettir” geleneksel tezini desteklemektedir.

Genel olarak bakıldığında okul yöneticilerinin iyi yönetim algıları yüksek bulunmuştur. Araştırmanın bu bulgusu Sözen ve Algan'ın (2009: 51) araştırma bulguları ile desteklenmektedir. Özer ve Algan'ın 1 vali, 5 vali yardımcısı ve 5 kaymakamdan oluşan kamu yöneticileri üzerinde yaptıkları araştırma bulguları, yöneticilerin iyi yönetim algılarının olumlu olduğunu ortaya konmuştur.

Bu sonuçlar ışığında şu öneriler geliştirilebilir.

- İleri demokrasinin yaşanabilmesi için iyi yönetim ilkelerinin kamu kurumları, özel sektör kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları bağlamında daha etkin biçimde uygulanması sağlanabilir.
- Bu konuda iyi yönetimi tanıtıcı yayın ve programlara önem verilebilir.
- İyi yönetimin gerektirdiği katılımcı, toplumsal anlamda etkin ve verimli, ulusal ölçekte eşitlikçi, katılımcı, yeni bir “eğitim” anlayışının yerleşmesi sağlanabilir.
- İyi yönetim ilkelerine dayalı bir yönetim kültürü oluşturulabilir.

KAYNAKLAR

- Bort, E. (2003). “Scotland: on the road to e-democracy?”, UPGRADE European Journal for the Informatics Professionals, Vol: 4- 2, 21-25.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2011). Bilimsel araştırma yöntemleri (8.baskı). PEGEM, Ankara.
- Delibaş K. ve Akgül A. E. (2010). “Dünyada ve Türkiye’de e-devlet uygulamaları: Türkiye’de e-demokrasi ve e-katılım potansiyellerinin harekete geçirilmesi”. Sosyoloji Araştırmaları Dergisi.13(1), 101-144.
- Demirel, D. (2006). “E-Devlet ve Dünya Örnekleri”, Sayıştay Dergisi, 61, ss. 83-118.
- Devadoss, P. R., Pan, S. and Huang, j. (2002). “Structurational analysis of e-government initiatives: A Case Study of SCO”, Decision Support Systems, 34 (3), pp. 253-269.
- DPT (2007) Kamuda iyi yönetim özel ihtisas komisyonu raporu. Ankara: DPT Yayın No. 2721 ÖİK: 674.
- Eren, E. (2001). Örgütsel davranış ve yönetim psikolojisi, BETA Basım Yayım, 7. Baskı, İstanbul.
- Eryılmaz, B. (1999). Kamu Yönetimi, Erkam Matb. İstanbul.
- Gürsel, M. (1995). Okul Yönetimi, İnci Ofset, 2. Baskı, Konya.
- Kandhro, S. H. (2011). Rol of E-Government in Enhancing Good Governance of Public Sector Organizations in Pakistan, A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Doctor of Philosophy (Development Administration) School of Public Administration National Institute of Development Administration,

Jamshoro.

- Karaman, Z. T. (2000). “Yönetim Stratejilerindeki Gelişmeler”, *Türk İdare Dergisi*, 72, 426. 5-42
- Kesim, H. K. ve Petek, A. (2005). “Avrupa komisyonunca belirlenen iyi yönetişimin ilkeleri çerçevesinde Türk kamu yönetimi reformunun bir eleştirisi”, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 38 sayı 4, s. 39-58.
- Kurt, A. (2004). “Avrupa hukuku’nda iyi yönetim hakkı çerçevesinde ölçülülük ilkesi”, *Danıştay Dergisi*, Sayı: 108, Ankara, 2004, s.85-104, e-makale.
- Maliye Bakanlığı (2003). *İyi Yönetişimin Temel Unsurları, Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı Yayını, Ankara.*
- Maraş, G. (2011), “Kamu Yönetimlerinde E-Devlet ve E-Demokrasi İlişkisi”, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı: 37, Ocak-Haziran 2011 ss.121-144
- Mertens, D. M. (2005). *Research and evaluation in education and psychology: Integrating diversity with quantitative, qualitative, and mixed methods (2nd ed.)*. California: SAGE Publications, Inc.
- Milli Eğitim Temel Kanunu. Kanun No: 739. Kabul Tarihi: 14/ 06/ 1973. Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi: 24/ 06/ 1973 Sayısı: 14574.
- Odabaş, H. (2009). *E-Devlet: E-devlet sürecinde elektronik belge yönetimi, İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi Yayınları, No: 35.*
- Özer, A. (2006). *Yönetişim üzerine notlar, Sayıştay Dergisi*, 63, 59-89.
- Rhodes, R. (1996). “The new governance: Governing without government”, *Political Studies*, Vol. 44 No: 4, s. 652- 667.
- Şahin, Ali; (2008). *Türk kamu yönetiminde yapısal dönüşüm ve e-devlet, Konya: Çizgi Kitabevi.*
- Sözen, S. ve Algan, B. (2009). *İyi yönetim, İçişleri Bakanlığı Genel Yayın No: 654.*
- Stoker, G. (1998), “Governance as a theory: Five propositions”, *International Social Science Journal*, Vol: 155, s. 17- 28.
- Toksöz, F. (2008). *İyi yönetim el kitabı, TESEV yayınları, İstanbul.*
- Toprak, Z. (2013). *E-Yönetişim & E –Demokrasi. kisi.deu.edu.tr/userweb/zerrin.toprak/yönetişim. Erişim: 28.12.2013*
- Ulusoy, A. ve Karakurt, B. (2002), “Türkiye’nin e-devlete geçiş zorunluluğu”, *1. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi Bildiriler Kitabı, 10–11 Mayıs, Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, ss. 131–144.*
- UNDP (1997). *Governance for Sustainable Human Development (A UNDP Policy Paper)*,
- Yıldırım, M. (2010). *E-Devlet ve yurttaş odaklı kamu yönetimi, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım*